

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și al articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Decizia nr. 17 din 21 martie 2024, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea privind controlul de constituționalitate al articolului 28 alin. (7) din Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura și al articolului VI din Legea nr. 318 din 17 noiembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, depusă de dnele Alla Darovannaia și Alla Pilipețcaia, deputate în Parlamentul Republicii Moldova.

Nefiind de acord cu concluziile colegilor judecători constituționali, am formulat prezenta opinie separată din următoarele considerente.

1. Așa cum reiese din argumentele prezentate de către autorii sesizării, pe parcursul anilor 1996-1997 un șir de agenți economici, în cadrul implementării Programului de stat de privatizare, **au obținut dreptul de proprietate asupra 18 ferme piscicole de stat**, fiecare dintre ele ca obiect economic unic, **cu excepția terenurilor pe care sunt situate construcțiile hidrotehnice, corpul de apă și fâșia riverană de protecție a apelor**. Aceste terenuri se consideră terenuri din fondul apelor și nu sunt pasibile privatizării. Terenurile în discuție, fiind un bun indivizibil, au trecut în folosința proprietarilor noi.

2. La 8 iunie 2006, Parlamentul a adoptat Legea nr. 149 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura. Articolul 28 alin. (7) din această Lege stabilea că **dreptul de folosință a terenurilor din fondul apelor și a apelor pentru piscicultură aparține exclusiv deținătorilor de construcții hidrotehnice ale obiectivului acvatic respectiv**, aceștia fiind responsabili de întreținerea și consolidarea lor în conformitate cu legislația. După cum se observă, **acest drept de folosință exclusivă nu era împovărat cu careva obligații sau plăți financiare**.

3. Legea nr. 318 din 17 noiembrie 2022, contestată de autorii sesizării, **a introdus o altă regulă**, potrivit căreia proprietarii construcțiilor hidrotehnice exercită **dreptul de folosință asupra terenurilor fondului apelor cu titlu oneros**, fiind responsabili de întreținerea obiectivului acvatic, inclusiv de consolidarea construcțiilor hidrotehnice, în modul stabilit de Guvern (articolul 28 alin. (7) din Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura). **Mai mult, articolul VI din aceeași Lege a impus unele obligații financiare:**

„(1) **Proprietarii construcțiilor hidrotehnice** înregistrate în registrul bunurilor imobile până la 1 martie 2019, amplasate pe terenuri proprietate publică, care aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale, **achită redevența** în condițiile art. 29 din Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.

(2) Proprietarii construcțiilor hidrotehnice amplasate pe terenurile proprietate publică, care aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale, sunt obligați, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, să legalizeze posesia/folosința terenului prin încheierea contractului de suprafață. Cuantumul

plății constituie cel puțin 2% și cel mult 10% din prețul normativ al pământului calculat conform Legii nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului pentru destinația respectivă.

(3) În cazul în care proprietarii construcțiilor hidrotehnice nu se conformează prevederilor alin. (2), plata pentru folosirea terenului proprietate publică se va calcula în mod unilateral de proprietarul terenului la cota maximă stabilită la alin. (2).”

4. Așadar, potrivit prevederilor articolului 28 alin. (7) din Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, în redactarea Legii contestate, proprietarii construcțiilor hidrotehnice exercită dreptul de folosință asupra terenurilor fondului apelor cu titlu oneros și sunt obligați să achite o redevență pentru folosirea terenurilor fondului apelor.

5. Totuși, Curtea a ajuns la concluzia că **starea de drept** (conținutul articolului 28 alin. (7) din Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura anterior redactării Legii contestate) nu prevedea folosința terenurilor în discuție în mod gratuit și **nu reprezintă o dovadă a existenței unui interes substanțial protejat la folosirea gratuită a terenurilor** fondului apelor. **Nici starea de fapt**, în absența unor prevederi explicite ale legii, **nu reprezintă o dovadă a caracterului protejat al acestui interes legitim**, care ar face incidente articolele 46 și 126 din Constituție (a se vedea DCC nr. 17 din 21 martie 2024, § 29).

6. Consider că în acest context este relevantă Decizia Curții Constituționale nr. 7 din 20 ianuarie 2022. Potrivit acestei decizii, **articolele 46 și 127 din Constituție obligă statul și ceilalți titulari ai puterii publice să respecte proprietatea și să se abțină de la orice acțiune ce ar aduce atingere acestui drept (DCC nr. 52 din 2 iunie 2020, § 21 și jurisprudența citată acolo)**. Câmpul de aplicare al acestor articole este același cu câmpul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. **Articolul 1 din Protocolul nr. 1** este aplicabil doar în cazul bunurilor existente ale unei persoane și nu garantează dreptul de a dobândi bunuri. **Pentru ca un „bun” constând într-o „așteptare legitimă” să fie recunoscut, trebuie să existe o bază juridică națională care să genereze un interes patrimonial** (*Béláné Nagy v. Ungaria* [MC], 13 decembrie 2016, § 79) (a se vedea § 30 din Decizie).

7. În același context, sunt deosebit de relevante și constatările Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit cărora **noțiunea de „bun”**, la care face referire primul enunț al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, are un sens autonom, care **nu se limitează la proprietatea exercitată asupra unor bunuri materiale** și care este independent de clasificarea formală din dreptul național: **unele drepturi și interese patrimoniale pot fi considerate, de asemenea, „bunuri”**, în sensul acestei prevederi (*Fabris v. Franța* [MC], 7 februarie 2013, § 49). În alt caz, Curtea Europeană a reținut că deși articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu se aplică decât bunurilor și nu creează niciun drept de a dobândi, **în anumite condiții „speranța legitimă” de a obține o valoare patrimonială poate, de asemenea, beneficia de protecția conferită de această dispoziție** (*Béláné Nagy v. Ungaria* [MC], 13 decembrie 2016, §§ 72, 74). De asemenea, Curtea Europeană a subliniat că pentru a stabili existența unui interes

substanțial protejat, trebuie analizat dacă circumstanțele cauzei examinate în ansamblu le ofereau persoanelor un drept la un interes patrimonial protejat în baza articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană (*Balan v. Republica Moldova*, 29 ianuarie 2008, § 32).

8. Totuși, consider că **în prezenta cauză trebuia de analizat în ansamblu toate circumstanțele de fapt și de drept** abordate de către autorii sesizării, la caz, privatizarea în 1996-1997 a celor 18 ferme piscicole, care constituiau nucleul pisciculturii, ca ramură a economiei țării, și **crearea din partea statului a condițiilor preferențiale de transmitere în folosință exclusivă, fără a stabili nicio taxă pentru terenurile din fondul apelor. Existența acestui regim favorabil pe parcursul aproape a 25-26 ani aparent creează o „așteptare legitimă” la dobândirea unui interes patrimonial substanțial, adică a unui „bun” în sensul articolului 46 din Constituție și, respectiv, al articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.**

9. În aceste condiții, am ajuns la **concluzia că schimbarea regimului de folosință a terenurilor nominalizate *supra* și instituirea unei obligații de plată a redevenței fac incidente articolele 46, 126 și 127 din Constituție în coroborare cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.**

10. Prin urmare, consider că **Curtea Constituțională trebuia să declare sesizarea admisibilă și, la etapa examinării fondului, să examineze proporționalitatea ingerinței în discuție și respectarea echilibrului just dintre cele două interese concurente, *i.e.* dreptul de proprietate al titularilor construcțiilor hidrotehnice și interesul general al societății și al statului de a păstra și de a dezvolta piscicultura în țară.**

Judecător al Curții Constituționale

Vladimir ȚURCAN

21 martie 2024